

Άγορα κλασικών χρόνων - Ερείπια του συγκροτήματος του Γυμνασίου που ανέγειρε ο Ήρακλειός

Μιά άγνωστη ανακαίνιση του Παρθενώνα

Τό 1970 ανακαλύφθηκε — στις συνεχιζόμενες τότε ανασκαφές της Άγοράς των Άθηνών των κλασικών χρόνων — ένα τείχος των μέσων περίπου του 5ου αι. μ.Χ. Μέσα στο τείχος ήταν έντοιχισμένα θραύσματα και σπόνδυλοι κιόνων των εσωτερικών κιονοστοιχιών του Παρθενώνα. Οι κιονοστοιχίες αυτές καταστράφηκαν κατά μία έκδοξη στη διάρκεια της επιδρομής, στην Άθινα, των βάρβαρων γερμανικών φύλων, των Έρωιλων τό 267 μ.Χ. Σύμφωνα με την ίδια έκδοξη, πού διατύπωσε ό Ί. Τραυλόσ, τίς καταστραμμένες εσωτερικές κιονοστοιχίες του Παρθενώνα ανοικοδόμησε ό αυτοκράτορας Ίουλιανός ό Παραβάτης τό 362/3 μ.Χ. πού, όπως είναι γνωστό, προσπάθησε να επαναφέρει την άρχαία ελληνική θρησκεία και να αναθιώσει τον άρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Τό 1934 ό W. Dinsmoor (Γ. Ντίνσμουρ) είχε υποστηρίξει ότι τό εσωτερικό του Παρθενώνα, μαζί με τό ύψους 12 μ. χρυσελεφάντινο άγάλμα της Άθηνάς, καταστράφηκε από πυρκαγιά ότη διάρκεια των ελληνιστικών χρόνων και ότι ή εσωτερική κιονοστοιχία αντικαταστάθηκε τότε με τίς κολόνες κάποιου ελληνιστικού κτίριου. Τό πρόβλημα πήρε άλλες διαστάσεις με την ανακάλυψη, στις άνασκαφές τό 1970 και 1972, 35 άρχαιετονικών μελών του Παρθενώνα. Τά περισσότερα

είχαν έντοιχισθεί ότη θεμελίωση στοάς του 5ου αι. μ.Χ., ότη Β. πλευρά της Άγοράς. Στο φώς της ανακάλυψης αύτης νεότεροι άρχαιολόγοι επαναχρονολόγησαν την ανοικοδόμηση της εσωτερικής κιονοστοιχίας του Παρθενώνα στο πρώτο μισό του 5ου αι. μ.Χ. Προσεκτικότερη όμως μελέτη στο εσωτερικό του Παρθενώνα δίνει ένδείξεις ότι καταστράφηκε από μεγάλη πυρκαγιά των υστερών ρωμαϊκών χρόνων, πού ίχνη της άπόμειναν σε κιονόκρανο τό πρόναο και τό όπισθόδομο, και σε μεταγενέστερη, πού προήλθε μάλλον από σεισμό, χωρίς να άποκλείεται από άλλους άρχαιολόγους ή δεύτερη καταστροφή ή επήλθε τό 396 μ.Χ. ότην επιδρομή του Άλάριχου (Α. Φράντζ).

Ή έκδοξη της καταστροφής από σεισμό επιβεβαιώνεται από τίς έκτεταμένες ζημιές, πού οι σειμοί προκάλεσαν στους βυζαντινούς χρόνους στο Θησείο (ναό του Ήφαιστου). Τότε σημειώθηκαν ραγίσματα στους τοίχους και μετατοπίσεις των σπονδύλων στις κολόνες του. Σε επανειλημμένους σειμούς του 18ου και 19ου αι. προκλήθηκαν και άλλες καταστροφές. Από τούς ίδιους αυτούς σειμούς άποσπάσθηκαν και κατακρημνίσθηκαν άρχιτεκτονικά μέλη από τό δυτικό άέτωμα του Παρθενώνα. Σεισμοί στα τέλη του 4ου αι.

άναφέρονται από τούς Μαρκελίνο, Πρόσπερο και Γλυκά. Σύμφωνα με τίς περιγραφές τους, οι σειμοί κράτησαν μέρες κι ό ουρανός έμοιαζε να πυρπολείται. Κατά τη διάρκεια ενός από αυτούς τούς σειμούς πρέπει να κατέπεσε ή εσωτερική κιονοστοιχία και μέρος της στήλης του Παρθενώνα, πού άρκετά τούς φατνώματα βρέθηκαν έντοιχισμένα ότη θεμελίωση της στοάς ότη Β. πλευρά της Άγοράς, μαζί με τούς σπονδύλους των κιόνων. Άναστήλωσε τίς κιονοστοιχίες από τόν Ίουλιανό δέ φαίνεται πιά πειστική, άν είχε άλλωστε πραγματοποιηθεί, θά άναφερόταν από τούς Λιβάνιο και Άμμιανό, πιθανότερο φαίνεται να έγινε ή ανακατασκευή του Παρθενώνα από τόν πρίτορα του Άλλυρικού Ήράκλειο, θαυμαστή του άρχαίου ελληνικού πολιτισμού και ειδωλολάτρη, στην πρώτη δεκαετία του 5ου αι. μ.Χ. Στόν Ήράκλειο άποδίδεται — άχι ώστόσο με βεβαιότητα — και ή άνέγερση του μνημειώδους Γυμνασίου της Άγοράς. Ο Ήράκλειος άνακαίνισε και τη Βιβλιοθήκη του Άδριανού ότην Άθινα, την όποία κοροούσε άνδριάντας του, τοποθετημένος δίπλα στο άγάλμα της Προμάχου Άθηνάς.

Έπαμ. Α. Βρανόπουλος
Διδάκτ. Ίστορίας - Άρχαιολογίας